

ВІДГУК НА АВТОРЕФЕРАТ КАНДИДАТСЬКОЇ ДИСЕРТАЦІЇ Ю. СРІБНОЇ «ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ДО НАВЧАННЯ ОСНОВ ДИЗАЙНУ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ»

В умовах розбудови Української держави перед освітньою галуззю гостро постала проблема підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі дизайну. Нині дизайн розглядається як міждисциплінарна науково-практична дисципліна, специфічний вид проектно-художньої діяльності зі смисло- і структуроутворення об'єктів духовної і матеріальної культури, формування збалансованого просторово-предметного середовища життєдіяльності людини. Він трактується як предмет наукових досліджень та проектно-діяльності у системі «людина-середовище». У філософському розумінні дизайн – це цілісна система професійного мислення, здатна творити ідеї в напрямі максимального впорядкування життєдіяльності людини згідно з її потребами, відповідно до етичних та естетичних норм епохи й соціокультурного середовища, тому реформування дизайн-освіти, підвищення якості навчання основ дизайну в Україні є актуальним і постійно вимагає вдосконалення. Завдання підготовки майбутніх учителів трудового навчання до дизайнерської діяльності ставиться й перед вищою педагогічною освітою, адже випускники вишу мають бути не лише технічно грамотними, а й готовими здійснювати керівництво перетворювальною діяльністю учнів на основі проектно-дизайнерських і техніко-технологічних знань.

Важливим аспектом підвищення ефективності системи підготовки вчителів трудового навчання має бути запровадження дизайн-освіти як пріоритетного напрямку формування їхньої проектно-технологічної культури загалом і значущих аспектів професійної компетентності зокрема. Дизайнерська освіченість для сучасного вчителя трудового навчання є якісно новим типом професійної діяльності, що інтегрує технічну та гуманітарну культуру на засадах проектування й організації штучного предметного середовища. Отже, досліджувана Ю. Срібною тема «Підготовка майбутніх учителів трудового навчання до навчання основ дизайну учнів загальноосвітньої школи» є актуальною й необхідною з огляду на потреби педагогічної практики взагалі й освітньої галузі «Технології» зокрема. Теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка в освітньому процесі педагогічного університету пропонуваного змісту і методики підготовки майбутніх учителів трудового навчання до навчання учнів основ дизайну є своєчасною педагогічною проблемою, на розв'язання якої спрямована дисертаційна робота Юлії Анатоліївни.

Аналіз дисертації показав, що авторка з належною повнотою охарактеризувала досліджувану проблему, об'єктивно й виважено розробила науковий апарат дослідження, доцільно і грамотно сформулювала завдання, які були розв'язані у процесі наукового пошуку та апробації результатів дослідження.

Структура дисертаційної роботи є логічною й виваженою, зумовленою характером наукового пошуку, глибиною та змістовністю розв'язання поставлених завдань, що розкриваються у трьох розділах дисертації. Дослідження структуровано так, щоб системно та вичерпно висвітлити теоретичні засади й експериментально перевірити зміст і методику підготовки майбутніх учителів трудового навчання до навчання основ дизайну учнів загальноосвітньої школи.

Не викликає заперечення наукова новизна роботи, у якій відображені вагомі наукові здобутки Ю. Срібної: виокремлені провідні наукові підходи дослідження проблеми

підготовки майбутніх учителів трудового навчання до навчання основ дизайну учнів загальноосвітньої школи (особистісний, компетентнісний, системний, інтегративний); проаналізовано стан розробленості проблеми в українській та зарубіжній педагогічній теорії і практиці та потрактовані дефініції – «дизайн», «дизайн-освіта», «основи дизайну» і «підготовка майбутніх учителів трудового навчання до навчання основ дизайну учнів загальноосвітньої школи»; обґрунтовано у взаємопроникненні елементів знань провідних психолого-педагогічних, методичних, проектно-технологічних, мистецьких, культурологічних дисциплін підготовки та авторського елективного навчального курсу «Основи дизайну» для майбутніх учителів трудового навчання зміст і методику формування компетентності педагогів до обраного виду навчальної діяльності з учнями; визначено наукові засоби (діагностувальні, статистичні, технологічні) їх експериментальної перевірки в освітньому процесі педагогічного університету; розроблено діагностико-контрольовальну технологію оцінки результатів формування компетентності майбутніх учителів трудового навчання до навчання учнів основ дизайну у єдності критеріїв (когнітивного, діяльнісного, аксіологічного), відповідних критеріям показників (знань, умінь, цінностей, особистісних якостей), рівнів (високого, середнього, низького) сформованості такої компетентності та організаційно-методичних процедур, що забезпечують синтез традиційних, інноваційних та авторських аспектів підготовки.

До незаперечних наукових здобутків дисертантки належить теоретичне обґрунтування та розроблення структурно-логічної схеми підготовки майбутніх учителів трудового навчання до навчання основ дизайну учнів загальноосвітньої школи, яку вона розглядає як проект навчально-виховного процесу, розрахованого на інтеграцію технічних і гуманітарних знань на основі формування дизайнерської культури фахівців. Пропонована Ю. Срібною структурно-логічна схема відповідає принципам науковості, зв'язку теорії з практикою, системності та цілісності, органічного поєднання фундаментальності та професійної спрямованості навчання, безперервності й наступності, інваріантності й універсальності, інтеграції та диференціації знань, мінімізації й оптимізації навчального процесу; передбачає педагогічне проектування навчального процесу, пов'язане з розробкою окремих тем навчальних дисциплін загалом та їх комплексів, що сприяє створенню ефективних педагогічних процесів, формуванню гармонійно розвиненої особистості, розвитку творчості на засадах етнодизайну, ознайомлення майбутніх педагогів із сучасними виробничими й невиробничими процесами, а також дає цілісне уявлення про аспекти сучасної дизайн-діяльності людини: місце самої людини в структурі суспільного виробництва, техніку та технологію як матеріальну основу створення візуальних носіїв інформації, економіку, організацію й управління виробництвом, наслідки діяльності, спрямованої на створення штучного предметного середовища тощо.

Розроблений авторкою навчальний курс «Основи дизайну» для майбутніх учителів трудового навчання, відповідно до запропонованого навчального проекту, передбачає обґрунтоване застосування змісту й технологій етнодизайну у підготовці майбутніх фахівців, зокрема – декоративно-прикладної творчості (композиційні мотиви народної вишивки, конструювання одягу, бісерне ткацтво), що охоплює цілий комплекс художньо-естетичних відношень особистості до дійсності, засобів її перетворення у творчій діяльності, а також підвищення професійної майстерності й творчого рівня в оволодінні технікою та технологією різних видів декоративної творчості, що забезпечуватиме ефективні умови розвитку вчителем трудового навчання творчих здібностей учнів.

Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання до навчання основ дизайну учнів загальноосвітньої школи здійснювалося Ю. Срібною через чітко сплановану інтеграцію дидактичних інструментів: методів навчання (опитування, дискусія, звіт, демонстрація студентських робіт, індивідуальне навчальне проектування),

форм навчання (лекції, лабораторні роботи, навчальні та виробничі практики), самостійної роботи студентів.

Безумовно, важливим аспектом роботи стало формування проектно-технологічних і презентаційних компетентностей майбутнього вчителя трудового навчання, що відповідало критеріальній базі навчального проектування, зокрема, єдності критеріїв (когнітивного, діяльнісного, аксіологічного), показників (знань, умінь, навичок, досвіду, якостей особистості) та рівнів компетентності вчителя (високого, середнього, низького).

Заслугує на схвалення запропонована Ю. Срібною діагностико-контрольовальна технологія процесу підготовки майбутніх учителів трудового навчання до навчання учнів основ дизайну, відображена в різнопланових заходах (оцінка успішності студентів із психолого-педагогічних, технологічних дисциплін і курсу «Основи дизайну», перевірка готовності до творчих видів роботи; контрольне тестування – поточне, семестрове, підсумкове; оцінка індивідуальних навчально-дослідних завдань; оцінка результатів навчальних і виробничих педагогічних практик). Привертає увагу розроблена серія творчих завдань та тестів, які сприяли виявленню ступеня сформованості складників компетентності майбутніх учителів трудового навчання, а на формувальному етапі – вивчення експериментального навчального курсу «Основи дизайну» і застосування методичного забезпечення у процесі практик.

Широке практичне значення одержаних результатів не викликає заперечення, оскільки дисертанткою переконливо доведено ефективність упровадження оновлених аспектів змісту підготовки майбутніх учителів трудового навчання на основі навчальної програми елективного курсу «Основи дизайну» та методичних основ підготовки – навчально-методичного комплексу «Основи дизайну» для студентів технологічних факультетів педагогічних навчальних закладів та діючих учителів трудового навчання.

Роботу вигідно вирізняє чіткість висловлення дослідницької думки, її переконливість та аргументованість. Автореферат дисертації повністю відображає основні положення роботи, обсяг основного тексту дисертації знаходиться в необхідних нормативних межах.

Оцінюючи в цілому зміст і структуру дисертаційної роботи Срібної Юлії Анатоліївни позитивно, водночас звертаємо увагу на окремі недоліки й висловлюємо низку зауважень та побажань:

1. На с. 133 дисертації зазначено, що компонентам компетентності (когнітивному, операційно-діяльнісному, аксіологічному) відповідають критерії з такими ж назвами. Можливо, критерії варто було б назвати якимось інакше, щоб чіткіше відобразити сукупність показників, адже, не зовсім зрозуміло, де в цьому контексті знаходиться мотивація.

2. На с. 161-162 роботи знаходимо перелік індивідуальних завдань для реалізації проектів дизайну; бажано було б, щоб він відповідав усій програмі курсу «Основи дизайну».

3. Програма спостережень (с. 150 роботи й далі), як нам видається, не включає дослідження результатів навчальних і виробничих педагогічних практик, а зосереджена лише на змісті елективного навчального курсу «Основи дизайну».

4. На наш погляд, не зовсім зрозуміло, чим же все таки в роботі відрізняється «компетентність» від «готовності»?

5. У дисертації зустрічаються окремі стилістичні огріхи.

Проте, не зважаючи на висловлені зауваження та побажання і не наполягаючи на їх неодмінному виконанні, підсумовуємо, що вищезазначене не знижує теоретичної й практичної цінності проведеного Ю. Срібною дослідження; що результати дисертаційної роботи є актуальними для удосконалення процесу підготовки майбутніх учителів трудового навчання відповідно до державних програм реформування освіти. Узагальнення

та висновки дисертаційної роботи сприятимуть подальшій розробці теоретико-методичних аспектів проблеми дослідження.

Отже, дисертаційна робота на тему «Підготовка майбутніх учителів трудового навчання до навчання основ дизайну учнів загальноосвітньої школи» є самостійним завершеним дослідженням, яке містить нові результати в галузі теорії та методики трудового навчання й за своїм обсягом, обґрунтованістю проведених пошуків, науковою значущістю одержаних результатів відповідає п.п. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами), а його автор Срібна Юлія Анатоліївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика трудового навчання.

Євген Антонович – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри етнодизайну та дизайну реклами, заступник директора з науково-методичної роботи Інституту дизайну та реклами Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.